

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY
ENERGETIKA ÉS FENNTARTHATÓ
FEJLŐDÉS**

Időszak:

2013. április

Dátum:

2013. május 17.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
Gazdaságkutató Kft.

STRATEGOPOLIS
KÖRNYEZETPOLITIKAI TANULMÁNYOK ÉS STRATÉGIÁK KUTATÓ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1. Monitoring.....	3
1.1 Piaci folyamatok	3
1.2. A szociális közműszolgáltatásról szóló jogszabály csomag	7
2. Elemzések	9
2.1 Széles körű elfogadottság és növekvő optimizmus a kormány rezsiköltség csökkentő programja iránt a lakosság körében.....	9

Vezetői összefoglaló

A hazai kiskereskedelmi energiaárak tekintetében a motorbenzin és a gázolaj továbbra is csökkenést mutatott április hónapban. A többi energiahordozó hazai kiskereskedelmi ára stagnálást mutatott. A jövőbeni energiaárakra kedvező hatással lehet a forint árfolyamának stabilizálódása, valamint az energiahordozó árakat leginkább meghatározó kőolaj világpiaci árának csökkenése egyaránt. A Brent típusú nyersolaj ára április közepére 100 dollár alá is esett az alacsony kereslet és a gyenge növekedési kilátások következtében. A közeljövőben nem számítunk az energiahordozó jelentősebb drágulására. Az árakat természetesen rövid időre megzavarhatják természeti katasztrófák, vagy az olajkitermelő országok környezetében bekövetkező kedvezőtlen politikai események.

Az Országgyűlés 2013. március 18-i ülésnapján fogadta el a szociális közműszolgáltatás kialakítása érdekében egyes energetikai tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi XXIV. törvényt. A törvény, illetve rendeletmódosításnak köszönhetően a villamosenergia- és gázszolgáltatás szabályozásába számos fogyasztóbarát elem beépült. A módosított jogszabály korlátozza a fogyasztók ellátásból való kikapcsolását, nagyobb védelmet biztosítva ezzel a lakossági fogyasztóknak. A törvénymódosítás szigorúbb feltételeket szab az egyetemes szolgáltatók esetében az ügyfélszolgálatok fenntartása és működtetése kapcsán. Az azonban nem tisztázott, hogy valóban fennáll-e olyan fogyasztói igény, amely szükségessé teszi az ügyfélszolgálatok számának növelését.

A törvénymódosítás az energiaszolgáltatók és elosztók tevékenységének kiszervezését is érintette. Ezzel kapcsolatban az alábbi javaslatokat tesszük a végrehajtó rendeletek elkészítéséhez. Biztosítani kell a fogyasztók részére az egykapus ügyintézés, ugyanis ha az elosztónak és az egyetemes szolgáltatónak külön irodákat és telefonos ügyfélszolgálatot kell fenntartania, az a lakosság részére zavart és többletidő ráfordítást fog okozni. Nem szabad ellehetetleníteni a havária helyzetek gyors felszámolását. Az ilyen esetekben az ellátás minél hamarabbi újraindítása érdekében alvállalkozók bevonása indokolt. Az időszakos munkák, illetve a nem alaptevékenységbe tartozó feladatok kapcsán szintén engedélyezni kell az alvállalkozók bevonását. A kiszervezések tiltása ugyanis ilyen esetekben a hatékonyság romlását eredményezné és jelentős többletköltségekkel járna. Az energiaszolgáltatók kiszervezett tevékenységeinek egy részét állami érdekeltségű vállalatok végzik. Ilyen esetekben is indokolt lehet a kiszervezési tilalom alóli mentesség. A kiszervezések szabályozása során fontos, hogy ne legyen lehetőség arra, hogy a kiszervezett tevékenységen keresztül az energetikai vállalkozások indokolatlan kifizetéseket valósíthassanak meg. Ennek biztosítása érdekében javasoljuk, hogy a kiszervezések tevékenységtípusonként értékhatárhoz legyenek kötve, az energetikai cégek beszerzéseik ajánlati felhívásait és a szerződések legfontosabb paramétereit honlapjukon tegyék közzé, az energetikai cégek készítsenek a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (MEKH) által megkövetelt

formában éves beszámolót a kiszervezett tevékenységek végzéséről, továbbá az MEKH minden évben készítsen a kiszervezések nyomán követésére ellenőrzési tervet, majd a tárgyévet követően az ellenőrzés tapasztalatairól beszámolót, amely dokumentumokat a nemzeti fejlesztési miniszter hagyja jóvá.

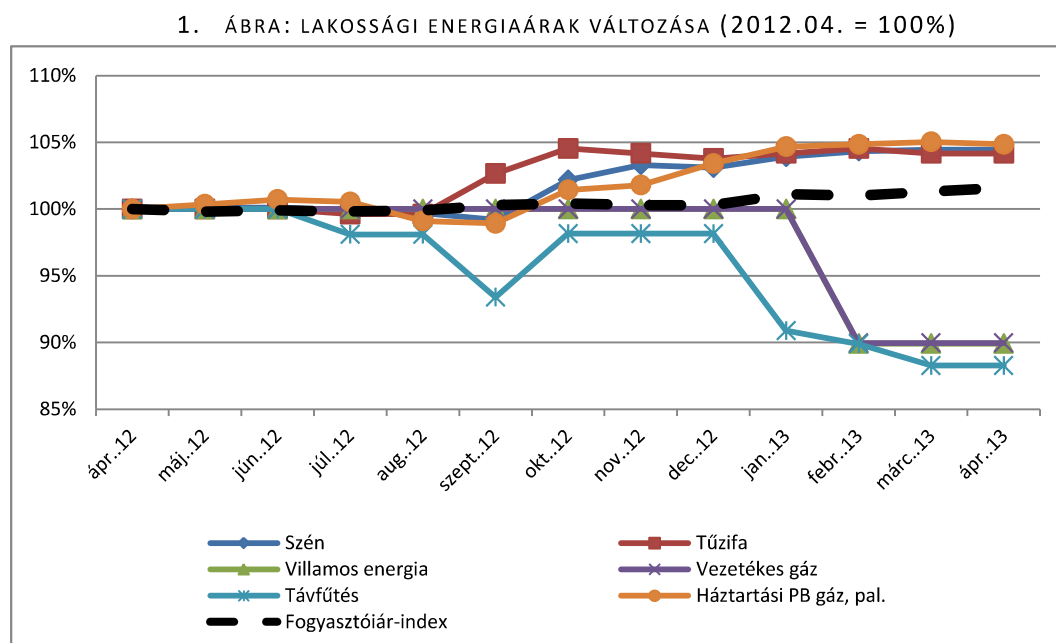
A Századvég Gazdaságkutató ZRt. telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2013. március 29. és április 1. között, melyben a lakosság energiaköltség csökkentéssel és energiaárakkal kapcsolatos vélekedését vizsgálta. A kutatás az eredményeket hozta:

- A válaszadók legnagyobb hányada, 37 százaléka tíz százaléknál kisebb energiaköltség csökkenést érzékelt és csupán 14 százalékuk válaszolta azt, hogy tíz, vagy annál nagyobb mértékben csökkentek az energiaköltségek. A válaszokat időjárás, illetve elszámolási/számlázási hatások befolyásolhatták. A legjobb eredmény a villamos energia esetében adódott. Itt a megkérdezettek közel fele válaszolta, hogy legalább tíz százalékos árcsökkenést érzékelt. A legrosszabb eredmény a távhő esetében adódott. Itt csupán a válaszadók 9,5 százaléka válaszolta, hogy legalább tíz százalékos volt a csökkenés.
- A válaszokból összességében megállapítható, hogy a kormány rezsiköltség csökkentési intézkedéssorozata nagy támogatottságot élvez a lakosság körében és a kormány energiaszolgáltató vállalatok elleni kommunikációjával is azonosulni tudott a magyar lakosság többsége. A válaszadók 58 százaléka véli úgy, hogy az energiacégek még mindig túlságosan magas profitra tesznek szert, ezért az energiaár csökkentés költségeivel tovább terhelhetők. A válaszadók 31 százaléka válaszolta azt, hogy az energiacégek tisztességes nyereség mellett folytatják működésüket Magyarországon.
- A válaszadók legnagyobb része, több mint 40 százalékuk termékek vásárlására kívánja fordítani a nála maradó többlet jövedelmet, ami pozitív hatással lehet a belföldi kereslet növekedésére és a gazdaság fellendülésére. Az többletjövedelmet fogyasztási cikkek vásárlására fordítók arányát növelni lehetne, amennyiben az energiaköltségek csökkentése célzottan az idősebb és rosszabb anyagi helyzetben élő társadalmi rétegeket érintené.
- Negatív hatásként kell megemlíteni, hogy a rezsiköltség csökkentés hosszabb távon minden bizonnyal az energiahatékonysági beruházások kezdeményezésének elmaradását eredményezi a lakosság körében, ami meg fogja növelni az energiahatékonysági célértékek elérésének támogatási költségigényét.
- 2012 decembere óta jelentősen nőtt azok aránya, akik az elkövetkezendő egy évben az energiaárak csökkenésében hisznek. A jövőbeni energiaárakra vonatkozó optimizmus az életkor növekedésével fokozatosan növekszik.

1. Monitoring

1.1 Piaci folyamatok

Az 1. ábra a lakosságnak értékesített energiahordozók havi átlagárának változását mutatja az elmúlt egy évben.

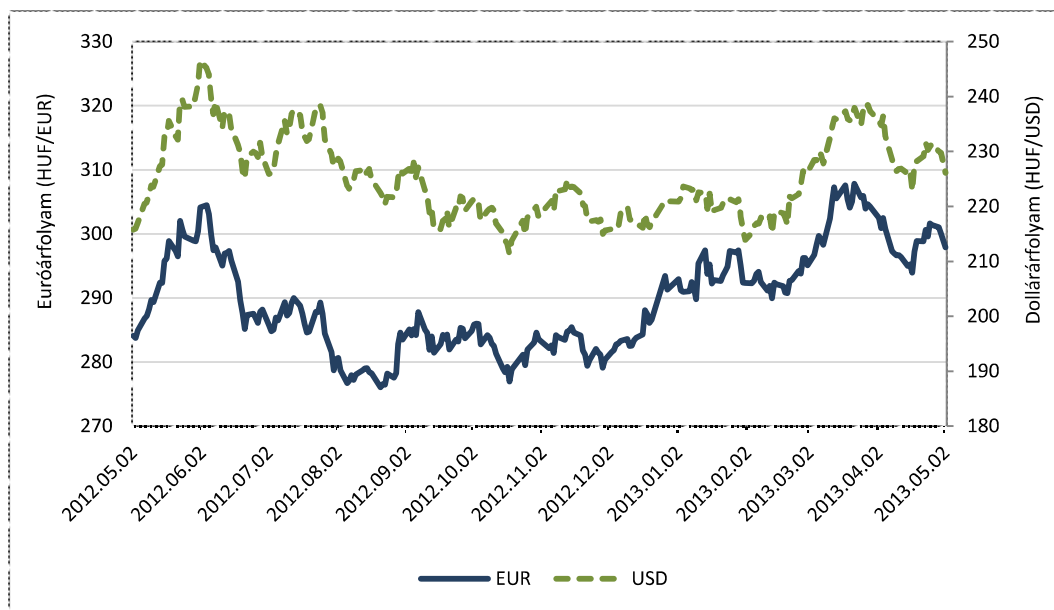

Forrás: KSH, Századvég-számítás

A rezsiköltség-csökkentés hatására végbemenő intenzív áresést követően a **vezetékes energiahordozók lakossági ára stabilizálódott**, április hónapban a villamos energia, a vezetékes gáz és a távhő ára egyaránt változatlan volt. A fogyasztói árindex, amelyet az év első két hónapjában a rezsiköltség-csökkentés, valamint a bázishatás (áfa-emelés hatásának kiesése) tartott alacsony szinten, áprilisban történelmi mélypontra, 1,7 százalékra zuhant. Ennek legfőbb oka az üzemanyagárak csökkenése volt. **A szén, tűzifa és a palackozott propán-bután palack ára áprilisban stagnálást mutatott.** A szén és a tűzifa árának csökkentése egyelőre nem szerepel a kormányzati tervek között, arról azonban döntés született, hogy 2013. június 1.-től a palackozott háztartási PB-gáz ára 10 százalékkal csökken. A forint a főbb devizákkal szemben 2013. március közepén érte el idei mélypontját, amikor az eurót 307, az amerikai dollárt pedig 238 dollár fölött is jegyezték. A márciusi gyenge forint-euró árfolyam mögött főként a Magyar Nemzeti Bank körüli bizonytalanságok, valamint a ciprusi bankrendszer válsága állhatott. Áprilisban kismértékben erősödni tudott a hazai fizetőeszköz, a hónap közepén a forint-euró árfolyam a 294 forintos, a forint-dollár árfolyam a 223 forintos szint alá is esett. A forint erősödését az előbbi bizonytalanságok csökkenése és a japán jegybank monetáris lazító, likviditásnövelő lépései is segítették. Az import energiahordozók hazai kiskereskedelmi árának szempontjából a forint erősödése kedvező. A

forint árfolyamának stabilizálódása, esetleg további erősödése az energiahordozók árának csökkenését segítheti.

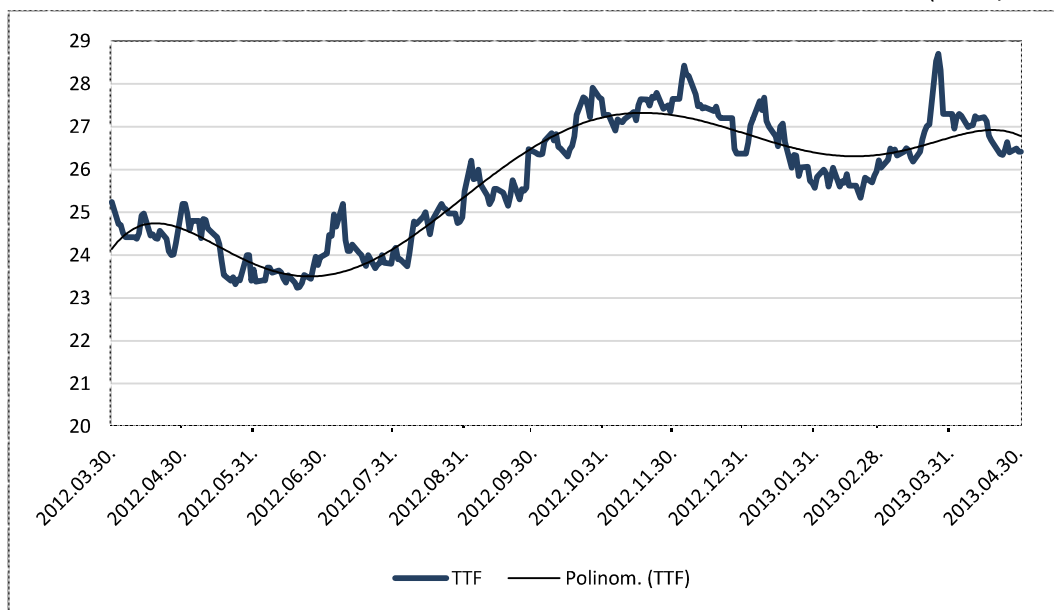
2. ÁBRA: EURÓ ÉS DOLLÁR ÁRFOLYAMOK ALAKULÁSA

Forrás: MNB

A holland gáztőzsdén a másnapi szállítású spot gázárak a fűtési szezon befejeződésével csökkenésnek indultak. Április 30-án a TTF ár 3,2 százalékkal volt alacsonyabb, mint a megelőző hónap azonos időszakában. A március végén tapasztalt 28,7 MWh/eurós csúcs a spot árakban, a rendkívül alacsony hőmérséklet miatt megnövekedett fűtési célú gázfogyasztással magyarázható.

3. ÁBRA: NAGYKERESKEDELMI FÖLDGÁZ ÁRAK A HOLLAND GÁZTŐZSDÉN (EURO/MWH)

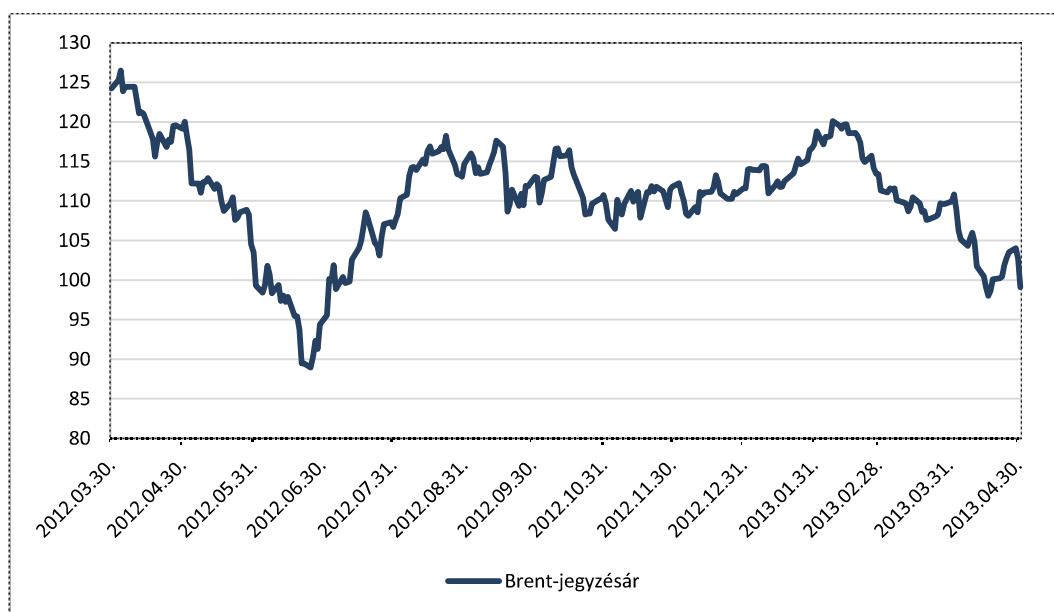
Forrás:

Reuters

A 2013-as év során a földgáz tőzsdei áraban nem várható nagymértékű növekedés, hiszen a globális konjunktúra gyenge, az Amerikai Egyesült Államok pedig a nem konvencionális gáztermelésének folyamatos növelése révén egyre kisebb importigénnyel lép fel a piacon, ezzel nyomás alatt tartva az árakat.

A Brent típusú északi tengeri nyersolaj világpiaci ára február óta kisebb ingadozásokkal csökken. Április közepére 100 dollár alá is esett a hordónkénti jegyzésár, majd a hónap végéig 100 és 104 dollár között oldalazott. Az ár mérséklődése elsősorban a gyenge keresletre vezethető vissza. A várakozások szerint az olaj iránti kereslet a gyenge globális gazdasági növekedés következtében az év folyamán alacsony lesz. Ezt támasztja alá, hogy áprilisban az OPEC 40 000, az IEA pedig 140 000 hordóval csökkentette globális olajkeresleti előrejelzését. Ezzel párhuzamosan az OPEC országok áprilisban a márciusihoz képest 250 000 ezer hordóval növelték olajkitermelésüket. **A keresleti-kínálati viszonyok várható alakulása alapján, amennyiben nem következik be természeti katasztrófa, valamint nem támad újabb feszültség a közel-keleten, illetve Iránnal kapcsolatban, az elkövetkezendő hónapokban nem valószínűsíthető az olajárak jelentős növekedése.**

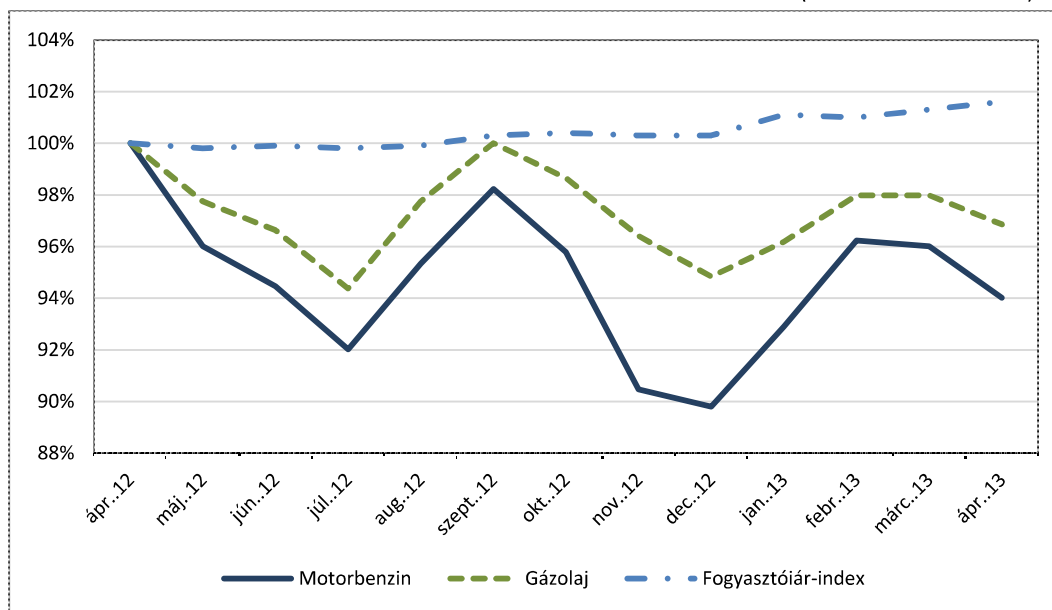
4. ÁBRA: A BRENT TÍPUSÚ NYERSOLAJ VILÁGPIACI ÁRA (DOLLÁR/HORDÓ)

Forrás: Reuters

2013. április hónapjában a benzin és gázolaj árak jelentős csökkenése volt megfigyelhető. A 95-ös oktánszámú motorbenzinért az előző havinál átlagosan 2, a gázolajért 1,1 százalékponttal kellett kevesebbet fizetni a benzinkutakon. Az árak mérséklődése annak volt köszönhető, hogy a Brent olaj jegyzésára jelentősen csökkent, a forint-dollár árfolyam pedig a hónap közepén tapasztalható mélypontja utáni kisebb növekedése után sem haladta meg a 232 forintos szintet.

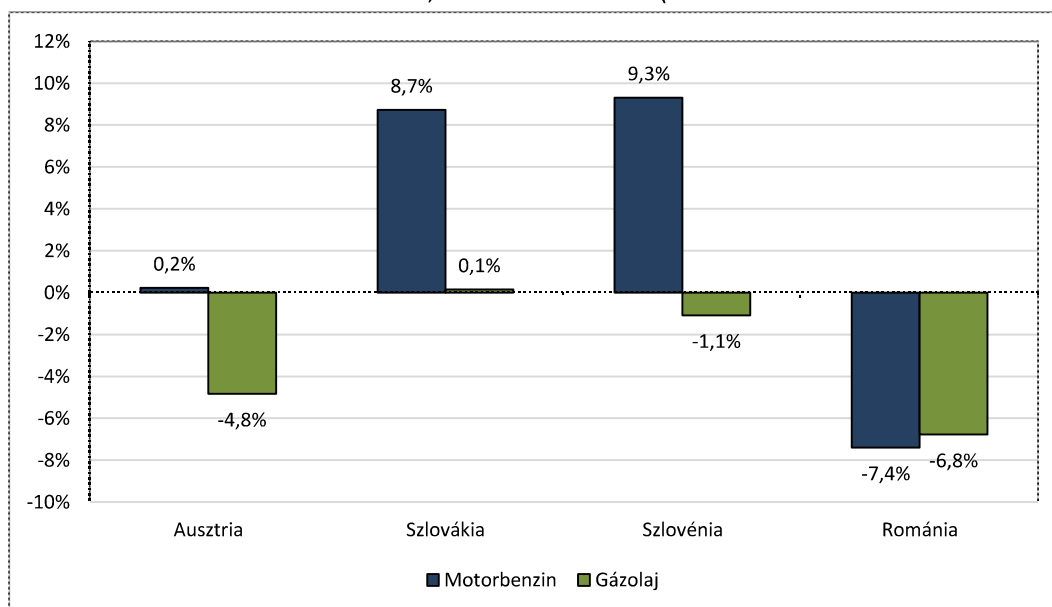
5. ÁBRA: A MOTORBENZIN ÉS A GÁZOLAJ ÁRÁNAK VÁLTOZÁSA (2012.04. = 100%)

Forrás: KSH

Mint azt említettük, az áprilisi rendkívül alacsony infláció egyik fő oka az üzemanyagárak csökkenése volt, a benziné 6, a gázolajé 3,1 százalékkal esett az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az olaj világpiaci árának tartósan alacsony szintje és a forint utóbbi hónapban tapasztalható viszonylagos stabilitása az üzemanyagok hazai piacán is kevésbé volatilis árakat eredményezhet.

6. ÁBRA: ADÓTERHEKET TARTALMAZÓ MOTORBENZIN ÉS GÁZOLAJ KISKERESKEDELMI ÁRAK A SZOMSZÉDOS EU TAGÁLLAMOKBAN; 2013. ÁPRILIS 22. (SZÁZALÉKOS ELTÉRÉS A MAGYAR ÁRAKTÓL)

Forrás: European Commission

Áprilisban Magyarországon a szomszédos országokhoz viszonyítva a benzin kiskereskedelmi ára átlagosnak volt mondható, míg a gázolaj Szlovákia után Magyarországon volt a legdrágább, 1,1-6,8 százalékkal meghaladva a környező országokban kialakult árakat. Az eltérések két fő oka az üzemanyagok eltérő adótartalma és a valuták dollárhoz viszonyított eltérő változása. Ezzel magyarázható, hogy míg a benzin árát tekintve az árfolyamok kedvező alakulásának köszönhetően hazánk a középmezőnyben található, addig a gázolaj esetében a régiós szinten magas jövedéki adó miatt Magyarországon a szomszédos országokénál rendre magasabb ár tapasztalható.

1.2. A szociális közműszolgáltatásról szóló jogszabály csomag

Az Országgyűlés 2013. március 18-i ülésnapján fogadta el a szociális közműszolgáltatás kialakítása érdekében egyes energetikai tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi XXIV. törvényt, amely 2013. március 27-én jelent meg a Magyar Közlönyben és 2013. április 12-én vált hatályossá. 2013. április 24.-én lépett hatályba a 119/2013. (IV. 23.) Korm. rendelet a szociális közműszolgáltatás kialakítása érdekében, amely a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet módosítását és a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 19/2009. (I. 30.) Korm. rendelet módosítását tartalmazza. A végrehajtási rendelet az energiaszolgáltatók és elosztók tevékenységének kiszervezését leszámítva valamennyi törvényi módosításra kiterjedő részlet szabályt tartalmazza.

A törvény, illetve rendeletmódosításnak köszönhetően a villamosenergia- és gázszolgáltatás szabályozásába számos fogyasztóbarát elem beépült. A létrejövő szociális közműszolgáltatás csökkenti a fogyasztók kiszolgáltatottságát, és biztosítja az információhoz való könnyebb hozzáférést.

Az új szabályozásnak megfelelően számlafizetésen kívüli tartozás esetében (például kötbértartozás esetén) a villamosenergia- illetve földgázkereskedő (beleértve az egyetemes szolgáltatókat is) **csak abban az esetben kezdeményezheti a fogyasztónak az ellátásból való kikapcsolását, ha az ügyben igazolható módon polgári peres vagy fizetési meghagyásos eljárást indított.**

A rendelkezéseknek megfelelően négynél több szintes társasházakban, amennyiben abban fogyasztókkal élő fogyasztó lakik, vagy ha a társasház közös képviselője a közösköltségfelhalmozó tulajdonostárssal szemben fizetési meghagyásos eljárást indított, **az áramszolgáltató köteles a kikapcsolás időpontjától számított hat hónapig biztosítani a minimális szolgáltatást a társasházban.** Minimális szolgáltatásnak a társasház közös használatú helyiségeinek, valamint a személyfelvonónak az áramellátása minősül.

A fogyasztók érdekében a villamosenergia-és gázszolgáltatók ügyfélszolgálataival kapcsolatos rendelkezések is módosultak. **A törvénymódosítás szerint az egyetemes szolgáltatók kötelesek járásonként ügyfélszolgálatot fenntartani.** Az egyetemes szolgáltató az ügyfélszolgálatot más szolgáltatóval, közszolgáltatóval, illetve közfeladatot ellátó jogi személlyel (pl. járási hivatallal) közösen is fenntarthatja. Továbbá az egyetemes szolgáltató az olyan, 5000 főt meghaladó lakosságú településeken, ahol nem tart fenn ügyfélszolgálatot, munkanapokon köteles biztosítani a panaszfelvétel lehetőségét, valamint a tájékoztató anyagok, formanyomtatványok és az üzletszabályzat hozzáférhetőségét. **Az azonban nem tisztázott, hogy valóban fennáll-e olyan fogyasztói igény, amely szükségessé teszi az ügyfélszolgálatok számának növelését.**

Amennyiben a fogyasztó villamos energia, illetve gáz egyetemes szolgáltatásban részesül, és profilalapú elszámolás történik, kérelmezheti a villamosenergia- illetve gázfogyasztás mérőjének évi helyett negyedéves rendszerességgel történő leolvasását. Ennek köszönhetően számlái pontosabban követik a fogyasztását.

A törvénymódosítás az energiaszolgáltatók és elosztók tevékenységének kiszervezését is érintette. A törvény e szakaszának végrehajtására vonatkozó kormányrendelet még nem készült el. A végrehajtási rendeletben - álláspontunk szerint - a következő szempontok esetében indokolt a tevékenységek kiszervezését engedélyezni:

Biztosítani kell a fogyasztók részére az egykapus ügyintézés. Abban az esetben, ha a készítendő új végrehajtási rendelet nem fogja lehetővé tenni az ügyfélszolgálatok kiszervezését, akkor **az elosztónak és az egyetemes szolgáltatónak külön irodákat és telefonos ügyfélszolgálatot kell fenntartania. Ez a lakosság részére zavart és többletidő ráfordítást fog okozni,** hiszen külön irodában kellene intézni a számlázással kapcsolatos és a műszaki ügyeket. A veszélyhelyzetek gyors elhárítását is késlelteteti, ha a fogyasztó egy esetleges gázömlést, vagy villamosvezeték leszakadást nem az elosztói, hanem az egyetemes szolgáltató ügyfélszolgálatán jelent be.

Nem szabad ellehetetleníteni a havária helyzetek gyors felszámolását. Szélsőséges időjárási helyzetekben – például szél- és hóiharok, ónos esőket követő erős szelek esetén – a villamosenergia-rendszerek olyan mértékben megsérülhetnek, hogy ennek következtében egyes települések, településrészek ellátatlanul maradnak. **Az ilyen esetekben a gyors helyreállítás közérdek, az ellátás minél hamarabbi újraindítása érdekében alvállalkozók bevonása indokolt.**

Az időszakos munkák elvégzését lehetővé kell tenni. Az energiaszolgáltatáshoz kapcsolódnak olyan feladatok, amelyek végzése nem igényel speciális energetikai szaktudást. És azokat bár rendszeres időközönként el kell végezni, azonban az év egy időszakára esnek, így nem biztosítják az azt végzők egész évi foglalkoztatását. Ilyen tevékenység például a vezetékek körüli gallyazás vagy a tartóoszlopok festése, amely a téli időszakban nem

végezhető. E tevékenységeket jellemzően olyan alvállalkozók végzik, akik alkalmazottaiknak az energiaszolgáltatók megrendelési időszakain kívül más munkát is tudnak biztosítani.

A nem alaptevékenységre vonatkozó feladatokra illetve a beruházásokra ne terjedjen ki a korlátozás. Az energiaszolgáltatók működéséhez több olyan feltétel szükséges, amely nem tartozik a társaságok alaptevékenységébe. Ilyen például a számlák nyomtatása, kézbesítése, a szoftverek frissítése. E feladatok végzésére az energia-elosztók nincsenek felkészülve, ha a kiszervezés nem lesz megengedve, zavarok keletkezhetnek. Hasonló a helyzet a beruházások esetében is.

Állami érdekek figyelembe vétele. **Az energiaszolgáltatók kiszervezett tevékenységeinek egy részét állami érdekeltségű vállalatok végzik.** Példaképpen említhető a mérőórák leolvasása, amelyet a Magyar Posta láthat el, vagy a hálózati karbantartások egy része, amelyet az MVM csoporthoz tartozó OVIT-tól rendelnek meg.

Jogtechnikai megoldásként azt javasoljuk, hogy a kormányrendelet a kiszervezés tilalma alól a fenti kivételek esetén adjon felmentést. További lényeges szempont, hogy **ne legyen lehetőség arra, hogy a kiszervezett tevékenységen keresztül az energetikai vállalkozások indokolatlan kifizetéseket valósíthassanak meg.** Ennek biztosítása több módon érhető el. **Javasoljuk, hogy**

- a kiszervezések tevékenységtípusonként értékhatárhoz legyenek kötve,
- az energetikai cégek beszerzéseik ajánlati felhívásait és a szerződések legfontosabb paramétereit honlapjukon tegyék közzé,
- az energetikai cégek készítsenek az MEKH által megkövetelt formában éves beszámolót a kiszervezett tevékenységek végzéséről,
- az MEKH minden évben készítsen a kiszervezések nyomon követésére ellenőrzési tervet, majd a tárgyévet követően az ellenőrzés tapasztalatairól beszámolót, amely dokumentumokat a nemzeti fejlesztési miniszter hagy jóvá.

2. Elemzések

2.1 Széles körű elfogadottság és növekvő optimizmus a kormány rezsiköltség csökkentő programja iránt a lakosság körében

A 2012. decemberi szakpolitikai tanulmányban egy lakossági kérdőíves felmérés keretében azt vizsgáltuk, hogy a lakosság mennyire értékeli sikeresnek a kormány 2011-2012-ben hozott, energiaköltség befagyasztással kapcsolatos intézkedéseit, hogyan érzékeli azok hatását, hogyan viszonyul a kormány által alkalmazott eszközökhöz, valamint azt, hogy milyenek a jövőre vonatkozó kilátásai. Az elemzésből kiderült, hogy a lakosság lényegesen nagyobb energiaár növekedést érzékelt 2012-ben, mint ami a valóságban bekövetkezett. A

felmérés alapján megállapítható volt továbbá, hogy a lakosság egyértelműen elvárja a kormánytól, hogy intézkedéseket hozzon az energiaárak alacsonyan tartása érdekében, azonban a jövőre nézve inkább pesszimisták a kilátásai.

A 2013. eleji 10 százalékos energiaár csökkentés, valamint az intenzív kormányzati kommunikáció hatására azonban a lakosság attitűdje feltehetően megváltozott, ezért indokoltnak tartottuk egy újabb felmérés készítését. A kutatás során az alább kérdéseket vizsgáltuk:

- Hogyan érzékelte a lakosság 2013. eleje óta a vezetékes energiahordozók költségeinek változását összességében, illetve az egyes energiahordozók esetében?
- Támogatja-e a lakosság az energiaköltségek további csökkentését?
- Lát-e kockázatokat, illetve ha igen, akkor milyen kockázatokat lát a lakosság az energiaköltségek további csökkentése kapcsán?
- Hogyan ítéli meg a lakosság az energiacégek jövedelmezőségét?
- Mire fordítja a lakosság a rezsicsökkentés eredményeképpen nála maradó többlet jövedelmet?
- Milyenek a lakosság kilátásai a jövőbeli energiaár-változások tekintetében?

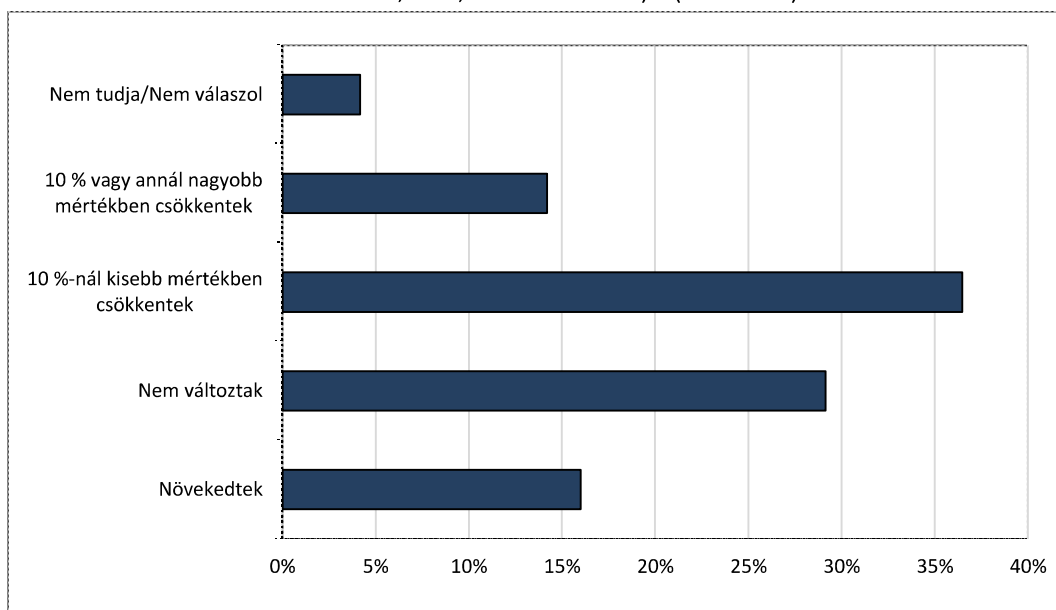
A fenti kérdések megválaszolása érdekében a **Századvég telefonos kérdőíves közvéleménykutatást végzett 2013. március 29. és április 1. között**, amelynek során 1016 véletlenszerűen kiválasztott, felnőtt korú személyt kérdezett meg CATI (számítógéppel segített telefonos megkérdezés) módszerrel. Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna.

A válaszok kiértékelése során időnként hivatkozunk a 2012-végén végzett kutatásra és az eredményeket összehasonlítjuk a korábbi felmérés következtetéseivel.

Hogyan változtak az Ön energiaköltségei 2013-ban (villamos energia, gáz, távhő együtt)?

Az első kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy hogyan érzékeli a lakosság a 2013-as 10 százalékos rezsiköltség hatását. A KSH adatai szerint a villamos energia, a földgáz és a távfűtés árában egyértelműen megmutatkozott a 10 százalékos csökkenés, azonban a lakosság szubjektív megítélése ettől eltérő lehet.

7. ÁBRA: ELSŐ KÉRDÉS: HOGYAN VÁLTOZTAK AZ ÖN ENERGIAKÖLTSÉGEI 2013-BAN (VILLAMOS ENERGIA, GÁZ, TÁVHŐ EGYÜTT)? (SZÁZALÉK)

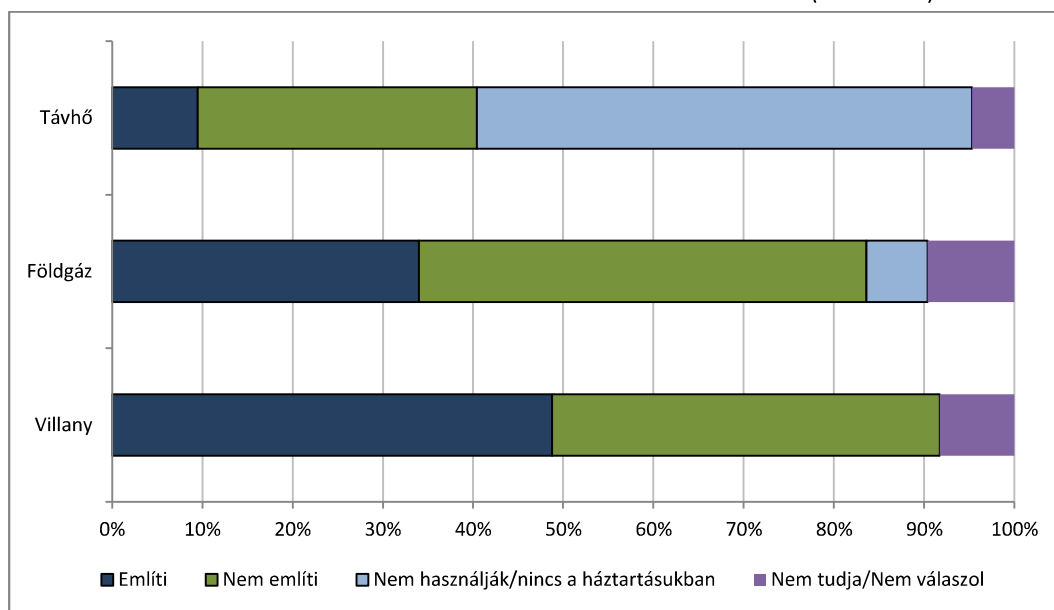
Forrás: Századvég

A 7. ábráról leolvasható, hogy a 10 százalékos árcsökkenés ellenére a megkérdezettek 16 százaléka válaszolta azt a feltett kérdésre, hogy energiaköltségei növekedtek, 29 százalék pedig azt, hogy nem változtak 2013-ban. **A válaszadók legnagyobb hányada, 37 százaléka tíz százaléknál kisebb energiaköltség csökkenést érzékelt és csupán 14 százalékuk válaszolta azt, hogy tíz, vagy annál nagyobb mértékben csökkentek az energiaköltségek. A válaszokat természetesen időjárási, illetve elszámolási hatások befolyásolhatták.** Az év első három hónapja meglehetősen hideg volt, különösen a márciusi átlaghőmérséklet volt jóval a sokévi átlag alatt, ami a fogyasztással arányos költségeket növelhette. Számlázási hatások is befolyással lehettek a lakosság árakkal kapcsolatos érzékelésére. A földgáz és a villamos energia esetében ugyanis a szolgáltatók a számla kiküldéséhez képest az eggyel korábbi hónap fogyasztását számolják el, ami azt eredményezte, hogy ezen energiahordozók esetében a rezsiköltség csökkenés csak a februári számlákban éreztette hatását első ízben.

Az alábbiak közül melyiknek csökkent az ára legalább 10 százalékkal az Ön háztartásában 2013-ban?

A következő kérdéssel az egyes energiahordozókra külön-külön vizsgáltuk, hogy a lakosság érzékeli-e a tíz százalékos rezsiköltség csökkentés hatását.

8. ÁBRA: MÁSODIK KÉRDÉS: AZ ALÁBBIK KÖZÜL MELYIKNEK CSÖKKENT AZ ÁRA LEGALÁBB 10 SZÁZALÉKKAL AZ ÖN HÁZTARTÁSÁBAN 2013-BAN? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég

Ahogy az a 8. ábrán látható, a **legjobb eredmény a villamos energia esetében adódott. Itt a megkérdezettek közel fele válaszolta, hogy legalább tíz százalékos árcsökkenést érzékel** az adott energiahordozó árában. **Némileg rosszabb a helyzet a földgáz esetében**, itt már csak a válaszadók 34 százaléka adott pozitív választ. **Ennek az elsődleges oka az lehet, hogy a földgázfogyasztás és ezzel együtt a földgázfelhasználás költsége sokkal inkább hőmérsékletfüggő, mint a villamos energiáé.** Az átlag felhasználó jellemzően a megelőző havi költségekhez hasonlítja az aktuális havi számlát. Az árcsökkenés pedig éppen akkor vált aktuálissá, amikor a fogyasztás és ezzel együtt a fogyasztók költségei az éves csúcs felé tartottak. Ebből kifolyólag a hideg év eleji hónapok és a magas fogyasztás következtében a lakosság kevésbé érzékelte azt, hogy a földgáz árak mérséklődtek.

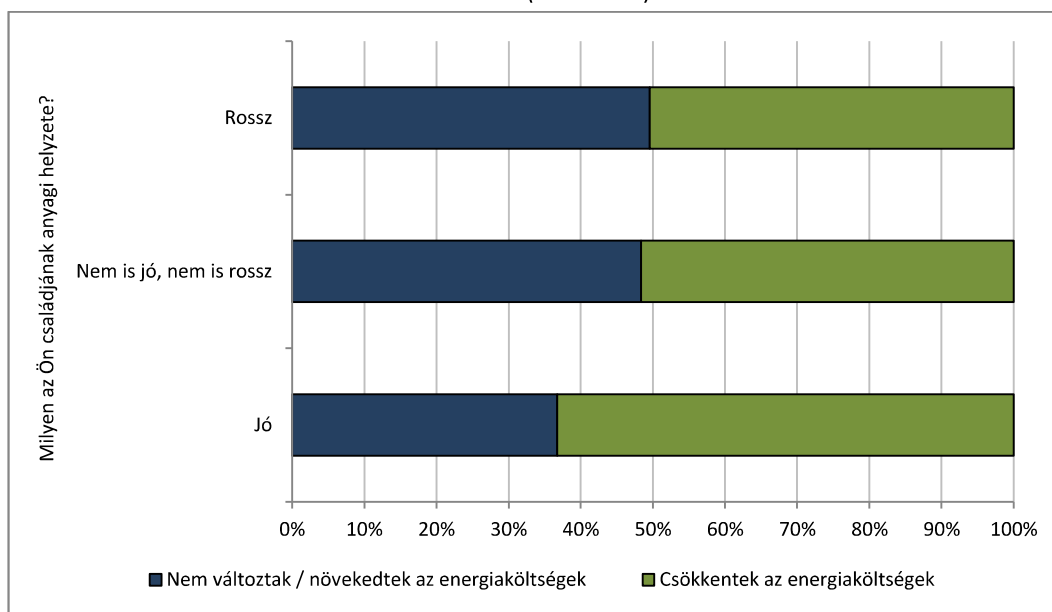
A vezetékes energiahordozók közül, a távhőfogyasztók számláiban jelent meg először, januárban a rezsiköltség csökkentés hatása. Ennek oka, hogy a távhőszolgáltatók csak a hődíjat számlázzák visszamenőleg, a távhő alapidíját előre, a tárgyhónapra kell a fogyasztónak megfizetnie. Így a január elején kiszámlázott alapidíjban már érvényesült a 10 százalékos árcsökkenés hatása. Az energiadíj esetében a csökkenés természetesen csak a februári számlákban volt első ízben érzékelhető ugyanúgy, mint a többi vezetékes energiahordozó esetében. Ezt figyelembe véve érdekes, hogy **a megkérdezett távhőfogyasztók adták a legkisebb arányban a feltett kérdésre azt a választ, hogy tíz százalékos, vagy annál nagyobb energiaár csökkenést érzékeltek.** A hőmérséklet hatás természetesen a távhő fogyasztásban is jelen van, de ez önmagában még nem magyarázza a földgáz esetében adott válaszokhoz képest kimutatható jelentős eltérést. Energiaszolgáltató vállalatok

szakembereivel folytatott interjúk során megtudtuk, hogy az eltérésre a távhő- és földgáz ellátásban kialakult eltérő számlázási gyakorlat adhat választ.

A fogyasztók mindkét közmű esetében kétféle számlázási és fizetési mód közül választhatnak. Az egyik lehetőség, hogy a szolgáltató által becsült éves fogyasztást figyelembe véve, szintén a szolgáltató által meghatározott havi ütemezés szerint fizeti a fogyasztó a havi energiaszámláit. A mérőóra a szolgáltató által évente egyszer kerül leolvasásra. A leolvasást követően a szolgáltató kiszámítja az eltérést a becsült és a valós költségek között és a következő évi energiaszámlákban korrigálja az eltérést. Többlet-befizetés esetén a felhalmozódott összeget jóváírja a fogyasztó első számláiban, a becsülnél magasabb fogyasztás esetén pedig kiszámlázza a fogyasztónak a felhalmozódott hiányt. Ez a fogyasztó számára egy kényelmesebb megoldás. Nem kell ugyanis havonta leolvasnia és bediktálnia a mérőóra állást. Ezen kívül a fogyasztás ütemezését a szolgáltató úgy tervezi meg, hogy abba kompenzáló elemeket is beépít, tompítva ezzel a téli és nyári fogyasztás és ezzel együtt a fizetési kötelezettségek jelentős ingadozását. Ez a fogyasztó számára lényegesen kiegyenlítettebb havi energiadíjakat eredményez. Hátránya természetesen, hogy a fogyasztó kevésbé érzékeli a fogyasztásának valós költségeit. A fogyasztó által választható másik számlázási és fizetési mód a valós fogyasztáson alapul. Ebben az esetben a fogyasztó minden hónapban bediktálja a szolgáltató részére, vagy távleghívható fogyasztásmérő rendelkezésre állása esetén a szolgáltató telekommunikációs eszközön keresztül begyűjti az aktuális mérőóra állást, majd a szolgáltató a valós fogyasztás alapján számlázza az aktuális havi költségeket. Távhő esetében a távhővel ellátott épület központi hőmennyiségmérője kerül leolvasásra, mivel az egyes lakásokban nincs külön-külön hőmennyiségmérő telepítve. Az épület összesített valós fogyasztását ezt követően valamilyen előre meghatározott metodika alapján felosztják az egyes fogyasztási pontok (lakások) között és a szolgáltató ez alapján állítja ki a számlát. A szolgáltató diktáláson alapuló számlázás esetén is leolvassa évente egyszer a mérőórát. Ennek célja azonban nem a fogyasztási adatok becsült értékkel történő összevetése, hanem a fogyasztó általi havi diktálások hitelességének ellenőrzése.

Mindkét fizetési mód esetében elmondható, hogy a számlák összege a téli hónapokban megnövekszik. Azonban a szolgáltató által ütemezett számlázás esetén a szolgáltató tompítja a téli és nyári fogyasztás, valamint az átlagosnál hidegebb időszakok miatti eltérések hatását. A valós fogyasztáson alapuló számlázásnál ezzel szemben sokkal intenzívebben érződik egyegy átlagosnál hidegebb hónap hatása. **A földgáz ellátásban kevésbé elterjedt a valós fogyasztáson alapuló számlázás, mint a távhőellátásban. Valószínűleg ez lehet az egyik oka annak, hogy a távhőellátásban a fogyasztók kevésbé érzékelték a rezsiköltségek csökkenését 2013. első hónapjaiban.**

9. ÁBRA: AZ ANYAGI HELYZET ÉS A REZSIKÖLTSÉG VÁLTOZÁS ÉRZÉKELÉSE KÖZÖTTI KAPCSOLAT
(SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég

Egy másik magyarázat lehet az eltérésre, hogy a távhőellátás többnyire a panelépületek lakóit érinti, ahol jellemzően a lakosság egy alacsonyabb jövedelemmel rendelkező rétege lakik. Márpedig a lakosság anyagi helyzete és az energiaár változás érzékelése között kapcsolat mutatható ki, ahogy azt a 9. ábra is szemlélteti. A rosszabb anyagi körülmények között élő háztartásoknak nagyobb terhet jelent a rezsiköltségek kifizetése, ezért ez a réteg kevésbé érzékelheti az energiaárak csökkenését.

Mi a véleménye arról, hogy a kormánynak folytatnia kell a lakossági energiaárak csökkentését? Az alábbiak közül melyik állítással ért egyet a Kormány további energiaár csökkentő tervével kapcsolatban?

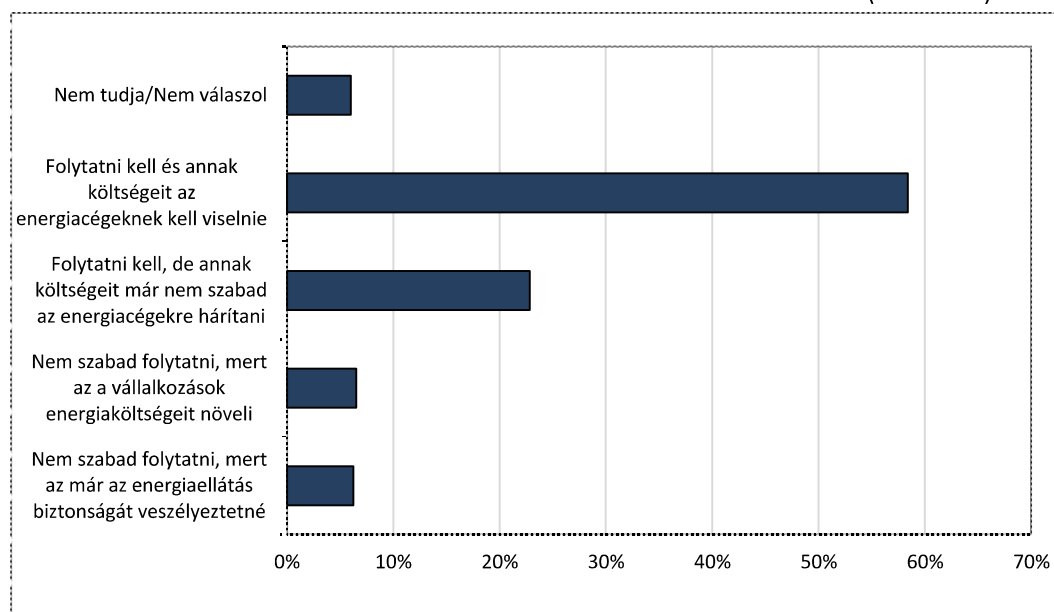
A következő kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy a lakosság hogyan viszonyul a kormány rezsiköltség csökkentő intézkedéseéhez, szükségesnek tartja-e azok folytatását, illetve van-e valamilyen félelem a lakosságban a rezsiköltség csökkentés esetleges következményeként bekövetkező kedvezőtlen mellékhatások miatt.

Ahogy az a 10. ábráról is leolvasható, a kormány támogatása rendkívül magas a lakosság részéről az energiaár csökkentés kapcsán. A megkérdezettek döntő többsége, 81 százaléka támogatja az energiaár csökkentés folytatását és csupán a válaszadók 13 százaléka ellenezte az intézkedések továbbvitelét.

Az energiaköltség csökkentés folytatását támogatók közül jelentős többségben voltak azok, akik úgy gondolták, hogy az energiaköltségek további csökkentésének terheit is az energiacégeknek kell viselniük. A válaszadók 58 százaléka támogatja, hogy a további

lakossági energiaár csökkentés is az energi cégek profitjának terhére valósuljon meg. Ez egy kicsit magasabb, mint a 2012 decemberében mért érték, akkor a válaszadók 51 százaléka támogatta a rezsiköltség csökkentés terheinek energi cégekre hárítását.

10. ÁBRA: MI A VÉLEMÉNYE ARRÓL, HOGY A KORMÁNYNAK FOLYTATNIA KELL A LAKOSSÁGI ENERGIAÁRAK CSÖKKENTÉSÉT? AZ ALÁBBIK KÖZÜL MELYIK ÁLLÍTÁSSAL ÉRT EGYET A KORMÁNY TOVÁBBI ENERGIAÁR CSÖKKENTŐ TERVÉVEL KAPCSOLATBAN? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég

Azok tábora is jelentősnek mondható, akik már nem terhelnék tovább az energi cégeket a lakossági energiaárak csökkentésének költségeivel. A megkérdezettek 36 százaléka véli úgy, hogy az energi cégek már nem rendelkeznek további tartalékokkal a terhek viseléséhez. Ebből a válaszadók 23 százaléka úgy gondolja, hogy a rezsiköltség csökkentést ugyan a kormánynak folytatnia kell, azonban annak költségeit már valaki másnak kell viselnie, nem szabad azt az energi cégekre hárítani. Az energiaár csökkentést ellenzők közül a válaszadók 6 százaléka tart az energiaellátás biztonságának romlásától, 7 százalék pedig a vállalkozások energiaköltségeinek esetleges emelkedése miatt ellenzi a lakossági energiaárak további csökkentését.

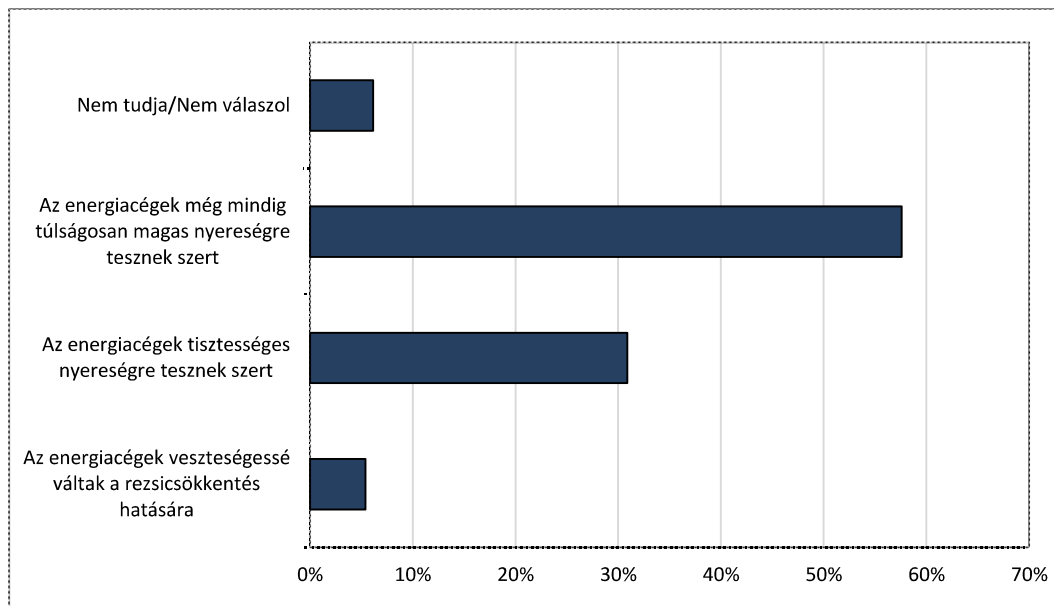
Az eredményekből összességében megállapítható, hogy a kormány rezsiköltség csökkentési intézkedéssorozata nagy támogatottságot élvez a lakosság körében és a kormány energiaszolgáltató vállalatok elleni kommunikációjával is azonosulni tudott a magyar lakosság többsége.

Mi a véleménye az energi cégek jelenlegi helyzetéről?

A kormányzati kommunikáció eredményességét bizonyítja a következő ábra is. A kormány kommunikációjában az elmúlt hónapokban visszatérő elemként jelent meg, hogy a lakossági

rezsiköltség csökkentés terheinek energiacégekre hárítását azzal indokolta, hogy az energiaszolgáltató vállalatok a válság előtti időszakban jelentős extraprofitra tettek szert.

11. ÁBRA: NEGYEDIK KÉRDÉS: MI A VÉLEMÉNYE AZ ENERGIACÉGEK JELENLEGI HELYZETÉRŐL?
(SZÁZALÉK)

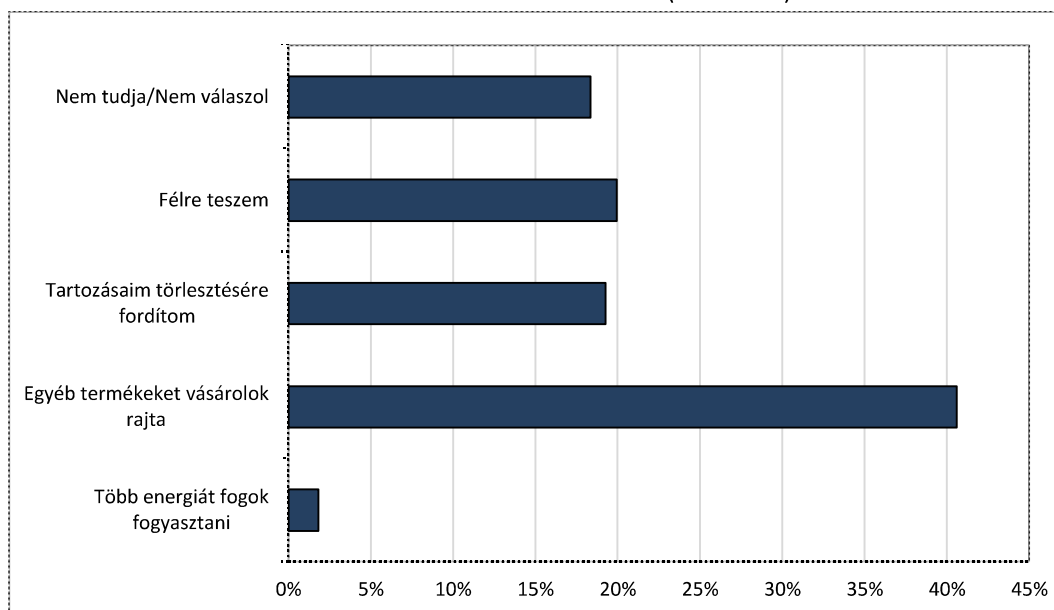
Forrás: Századvég

Ezzel az érveléssel a lakosság többsége azonosulni tudott. **A válaszadók 58 százaléka véli úgy, hogy az energiacégek még mindig túlságosan magas profitra tesznek szert, ezért az energiaár csökkentés költségeivel tovább terhelhetők.** Mindemellett azért jelentős azok tábora is, akik úgy gondolják, hogy az energiacégek profitrátája megfelelő. **A válaszadók 31 százaléka válaszolta azt, hogy az energiacégek tisztességes nyereség mellett folytatják működésüket Magyarországon.** Ezzel szemben elenyésző azok tábora, akik azt gondolják, hogy az energiacégek veszteségessé váltak Magyarországon. Csupán a válaszadók 5 százaléka véli úgy, hogy az energiacégeket veszteségbe taszította a kormány rezsiköltség csökkentő programja.

Mire fogja költeni a 10 százalékos rezsicsökkenés következtében Önnél maradó pénzt?

Fontos megvizsgálni, hogy a rezsicsökkentés hatására a fogyasztóknál maradó többletjövedelmet a lakosság milyen célra fogja fordítani. Ha ez az összeg fogyasztási cikkek vásárlására fordítódik, akkor ez már rövid távon is kedvező hatással lehet a lakossági kereslet bővülésére, ami a gazdasági növekedés beindításához adhat támogatást.

12. ÁBRA: ÖTÖDIK KÉRDÉS: MIRE FOGJA KÖLTENI A 10 SZÁZALÉKOS REZSICSÖKKENÉS KÖVETKEZTÉBEN ÖNNÉL MARADÓ PÉNZT? (SZÁZALÉK)

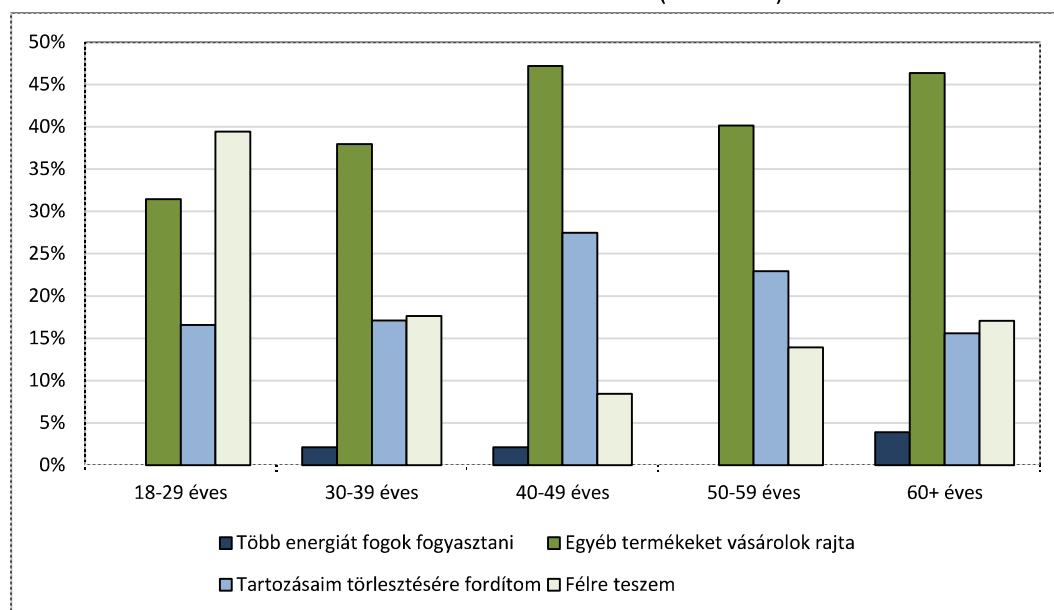
Forrás: Századvég

Ezzel szemben, ha a lakosnál maradó többlet jövedelem a felhalmozott hitelállomány törlesztésére, vagy megtakarítások felhalmozására fordítódik, az rövid távon nem segíti a kereslet növekedését és a gazdasági növekedés beindítását. Elvileg felléphet az úgynevezett visszapattanó hatás is az energiafogyasztásban. Ennek lényege, hogy a végső fogyasztók az energiaárak csökkenése miatt növelni tudják fogyasztásukat, tehát a náluk maradó többlet jövedelemből több energiát fognak vásárolni. A villamosenergia, a földgáz, valamint a távfűtés árának rugalmatlansága következtében ennek bekövetkezése rövid távon nem lehet jelentős, a visszapattanó hatás jelensége inkább a nagyobb árrugalmasságú energiahordozóknál, például a motorhajtóanyagok esetében megfigyelhető. **Hosszabb távon azonban minden bizonnyal az energiahatékonysági beruházások kezdeményezésének elmaradását eredményezi a lakosság körében, ami meg fogja növelni az energiahatékonysági célértékek elérésének támogatási költségét.** A tíz százalékos energiaköltség csökkentés hatására a lakosnál maradó többlet jövedelem elköltésére vonatkozó kérdésünkre adott válaszok eredményeit a 12. ábra szemlélteti.

Az ábráról leolvasható, hogy a válaszadók közel 20-20 százaléka válaszolta, hogy a nála maradó többlet jövedelmet a fennálló tartozásainak törlesztésére fordítja, illetve megtakarítást képez belőle. Elenyésző volt azok aránya, akik azt választották, hogy több energiát fognak fogyasztani az energia kiadások csökkenésének hatására. Itt meg kell jegyezni, hogy a visszapattanó hatás, azaz a csökkenő energiaköltségek hatására kialakuló fogyasztás növekedés általában nem tudatos a fogyasztó részéről. Mindazonáltal ennek bekövetkezése a villamosenergia, a földgáz, valamint a távhő esetében a korábban

részletezett okokból kifolyólag nem valószínű. **A válaszadók legnagyobb része, több mint 40 százalékuk termékek vásárlására kívánja fordítani a nála maradó többlet jövedelmet.**

13. ÁBRA: A FOGYASZTÓNÁL MARADÓ JÖVEDELEM ELKÖLTÉSÉNEK MÓDJA ÉS A FOGYASZTÓ ÉLETKORA KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS (SZÁZALÉK)

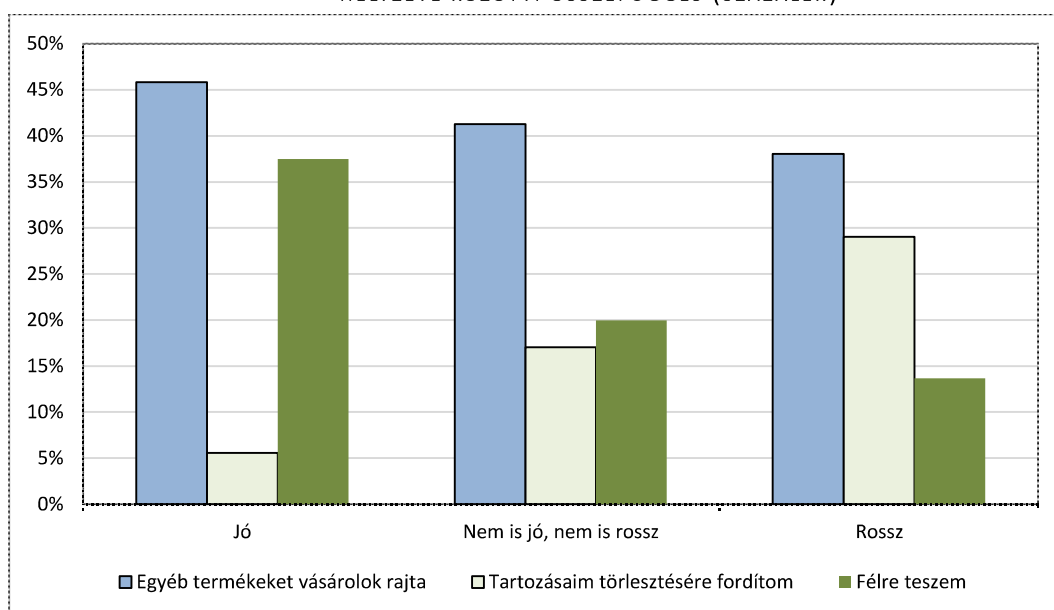
Forrás: Századvég

A jelenlegi árcsökkentés ugyan egységesen került végrehajtásra minden fogyasztó esetében, azonban érdemes megvizsgálni, hogy egy differenciált árcsökkentés esetén hogyan tolnának el a fogyasztónál maradó többlet jövedelem elköltségének módjára vonatkozó arányok. A 13. ábra azt mutatja, hogy a különböző életkorú válaszadók hogyan válaszoltak a feltett kérdésre. Míg a fogyasztónál maradó többletjövedelmet tartozásaik törlesztésére fordítók aránya nem változik jelentősen az életkor függvényében, addig a különböző korcsoportba tartozó válaszadók preferenciái eltérőek a fogyasztás és a megtakarítás tekintetében. Az ábráról jól leolvasható, hogy a fiatalabb korosztály nagyobb arányban fordítaná megtakarításainak növelésére a nála maradó összeget, míg az idősebb korosztály inkább fogyasztási cikkeket vásárolna rajta. A 18-29 éves korosztályban még egyértelműen a megtakarítás dominál, míg az életkor növekedésével egyre dominánsabbá válik a fogyasztási cikkeket vásárlók aránya a megtakarításokra fókuszálókhoz szemben. Ez azt jelenti, hogy **ha a későbbiekben a jellemzően 30 év feletti nagycsaládosok, valamint a 60 év feletti nyugdíjasok támogatását helyezné célzottan előtérbe a támogatási rendszer, akkor a fogyasztóknál maradó többletjövedelem nagyobb része fordítódna a fogyasztás növelésére.**

Egy másik összefüggést szemléltet a 14. ábra, melyen a fogyasztónál maradó jövedelem elköltségének módja és a fogyasztó anyagi helyzete közötti összefüggést vizsgáltuk. Az ábráról leolvasható, hogy a rosszabb anyagi helyzetben lévő fogyasztók a náluk maradó többlet jövedelmet lényegesen nagyobb arányban fordítják meglévő tartozásaik törlesztésére, míg a

jó anyagi helyzetben élők inkább megtakarításaikat növelnék. A fogyasztási cikkek vásárlása tekintetében csak kis mértékű eltérés figyelhető meg a válaszokban. Az eredmények azt mutatják, hogy **egy anyagi helyzet alapján differenciált támogatás rövid távon nem okozna jelentősebb változást a többletjövedelmet fogyasztási cikkek vásárlására fordítók arányában.** Azonban a **szociális alapon differenciált támogatási rendszer hosszabb távon, az adósságállomány gyorsabb leépülése révén mégiscsak okozhatja a fogyasztás növekedését.** Az ugyan nem életszerű, hogy a rossz anyagi helyzetben lévő adósok átütemezzék törlesztési tervüket és gyorsabban fizessék vissza az adósságukat, azonban a **fizetési képesség megteremtéséhez és a visszafizetés ütemterv szerinti teljesítéséhez segítséget nyújthat egy szociális alapon differenciált támogatási rendszer.**

14. ÁBRA: A FOGYASZTÓNÁL MARADÓ JÖVEDELEM ELKÖLTÉSÉNEK MÓDJA ÉS A FOGYASZTÓ ANYAGI HELYZETE KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég

Mit gondol, a következő egy évben inkább csökkenni, vagy inkább növekedni fognak az energiaárak?

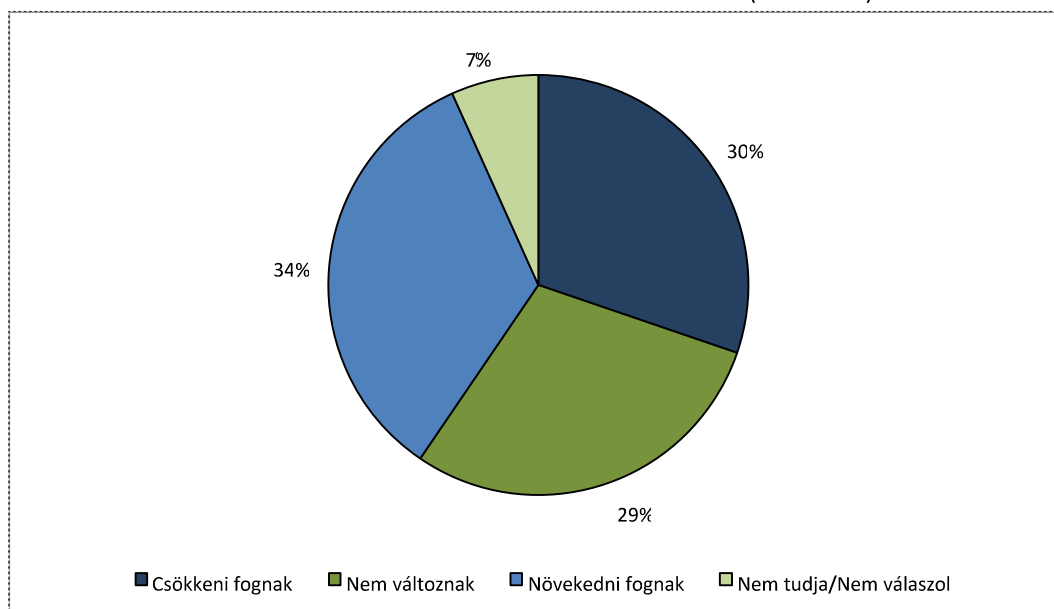
Az utolsó kérdéssel azt kívántuk feltérképezni, hogy a lakosoknak milyenek a jövőre vonatkozó kilátásai az energiaárak tekintetében.

A 2012. decemberi felmérésben is feltettük ezt a kérdést. Akkor a válaszadók 62,6 százaléka válaszolta, hogy az árak növekedni fognak, 24 százalékuk számított az árak változatlanására, míg 12,6 százalékuk gondolta úgy, hogy az árak csökkenni fognak az előttük álló egy évben.

Az arányok a 2013. eleji tíz százalékos energiaköltség csökkenés, valamint az intenzív kormányzati kommunikáció hatására jelentősen megváltoztak. Márciusban már csak a válaszadók 34 százaléka prognosztizálta előre az energiaárak növekedését, 29 százalékuk

pedig az árak változatlanságát feltételezte. Ezzel szemben **jelentősen nőtt azok aránya, akik az energiaárak további csökkenésében hisznek**. A válaszadók 30 százaléka válaszolta azt, hogy az energiaárak a következő egy évben csökkenni fognak.

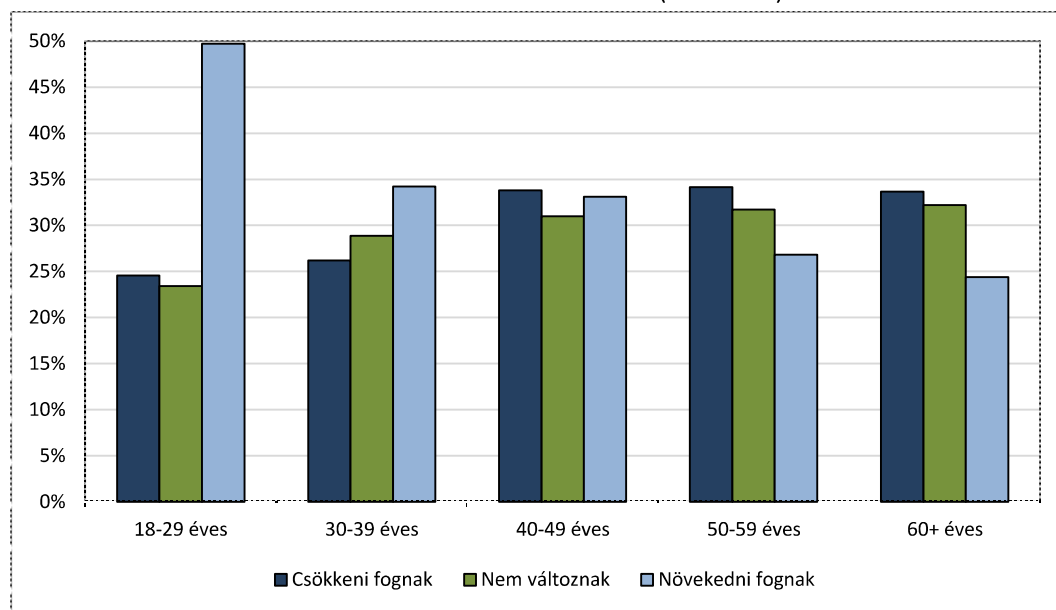
15. ÁBRA: HATODIK KÉRDÉS: MIT GONDOL, A KÖVETKEZŐ EGY ÉVBEN INKÁBB CSÖKKENNI, VAGY INKÁBB NÖVEKEDNI FOGNAK AZ ENERGIAÁRAK? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég

Végül megvizsgáltuk, hogy a különböző korosztályokban hogyan változik az energiaárak jövőbeni változásával kapcsolatos feltételezés. A 16. ábráról leolvasható, hogy **az optimizmus fokozatosan növekszik az életkor növekedésével. Figyelemreméltó a 18-29 éves korosztály esetében tapasztalható kiugró pesszimizmus az energiaárak tekintetében**. Ez a korosztály 50 százalékban válaszolta azt, hogy az energiaköltségek inkább növekedni fognak a következő egy évben. Az összes többi korosztályban az árnövekedést feltételezők aránya ennél legalább 15 százalékkal alacsonyabb

16. ÁBRA: AZ ENERGIAÁRAK VÁLTOZÁSÁRA VONATKOZÓ FELTÉTELEZÉSEK ÉS A VÁLASZADÓK ÉLETKORA KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉS (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég